

2hh

Bemutatjuk Budapest IX. kerületét

A Mária Valéria teleptől a József Attila lakótelepig

A IX. kerület, népszerű nevén a Ferencváros, Budapest harmadik legnagyobb lélekszámú kerülete. Az idén ünnepli fennállásának 150. évfordulóját. Múltja egy szóval kifejezhető: munkáskerület. Jelenére, de méginkább a jövőjére pedig olyan hatalmas mérvű átalakulás jellemző, amelyhez hasonló változás kevés fővárosi kerületben zajlik le. A felszabadulás előtt a nevét kiejtve mindenki a Mária Valéria telepre gondolt. Ma a József Attila lakótelepre. S e két fogalom közti különbség fejezi ki legjobban a kerületben dolgozók és lakók élet- és munkakörülményeinek megváltozását. Gyárjai, üzemai a főváros határain túl az egész ország iparának fontos objektumai. Az öreg ferencvárosi malom, a régi, de nemrég felújított nagyvásártelep és a vághíd mellett a Hungária Vagyiművek, a Budapesti Konzervgyár és a Ferencvárosi Házgyár a legújabb létesítmény.

Két híd köti össze Budával: a Szabadság- és az Északi összekötő-híd. Az előbbi tövében a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem, az Üllői út közepén pedig az Orvostudományi Egyetem. Köztük a Calvin tér: Róbert bácsi egykori konyhájának helye. Kegyetlenül elsőpörte az idő szele, csak riasztó emléke maradt meg. Reméljük az sem sokáig. Jövőre itt jön ki majd a felszínre a metró, amelynek első aluljárója már elkészült.

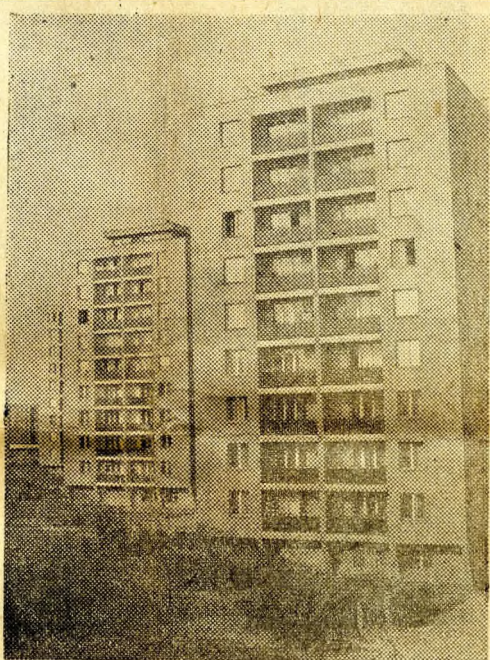
Itt született József Attila

Ezer arca és ezer színe van. 1868-ban ebben a kerületben alakult meg az első magyar munkásszervezet, az Általános Munkásegylet. 1919 tavaszán a Ruzsótó utcában székelt a KMP. Itt születtek Stollár Béla, Kreutz Róbert, a munkásmozgalom mártírjai. Ságvári Endre ferencvárosi fiatalokból szervezett május elsejei tüntetése örökké emlékezetes epizódja marad a gazdag munkásmozgalmi múltú városrésznek. A ma 80 éves EDO SZ központi énekkarának egykori tagsága a kerület első szervezett munkásaiból állt össze. »Irodalmi teijívója« olyan szerepet játszott életében, mint a Pilvax kávéház 1848-ban az egész forradalmi Pest légkörében. Itt született József Attila, a Gát utca 3-ban. Ma a szülőházában berendezett emlékmúzeumon kívül a főváros egyik legszebb úttörőháza viseli nevét a kerületben. Egykori lakói voltak többek között Arany János, Móricz Zsigmond, Kosztolányi, Krudy, Fáy András, Madách, Mikszáth, irodalmi életünk kimagasló alakjai. Elég egy verseskötetüket, néhány novellájukat végigolvasni: maguk valának legjobban lakóhelyükről. Móricz a raktarak és ötven-ezer munkanélküli városrészének nevezte az 1930-as évek Ferencvárosát. Hamán Kató a dolgozó nők érdekében emelte föl szavát. Bálint György a riasztó lakáskörülményekről festett sötét portrét, s csak remélhették mindazt, ami a ma valósága Budapest IX. kerületében, a mai Ferencvárosban.

A múlt után nézzük a jelent. Mít mond a kerület egyik vezetője. A Hazafias Népfront egykori titkára, Csizmadia Emilné, a IX. kerületi Tanács vb-titkára:

A múltunkat mindennap érezzük, de a jövőnket nemcsak tudjuk, előre látjuk, hanem alapjait már részben le is raktuk. A kerület nem egységes, több egymástól sok mindenben különböző területből áll. Mindennapi munkánkat, feladatainkat részben ez határozza meg. Ott, ahol már az új otthonok várják a munkából naponta hazatérőket, mások és tegyük hozzá szerencsére, ha lehet ezt a szót használni, »szébbek« a gondok, mint ahol még bizony a régi élet- és munkakörülményekkel kell megküzdenniük a lakóknak és nekünk is. Az urbanizáció nálunk sajátos értelmet nyer: a külvárosból, a kis kertes házból a nagyváros vérkeringésébe belekerülni nem csupán légkörváltozást jelent, hanem egy sor olyan kérdést is fölvet, amelyre korábban nem is gondoltunk. Ilyen az emberek »összeszoktatása«, az igények megváltozása. De ezek a gondok valójában csak örömet jelentenek mindegyikünknek, akik a kerületi tanács munkájában részt veszünk.

A József Attila lakótelep egyike a városnak. A szurkolók ismét ott-hon drukkolhatnak majd az atlétáknak, a focistáknak, mert a pálya épül, már nem várát sokáig magára.

A József Attila lakótelep egyike a városnak.

Ferencvárosi napok

— A centenáriummra külön műsorral készülünk — mondta Csizmadia Emilné vb-titkár. — »Ferencvárosi napokat« rendezünk, ahol előadásokkal, rendezvényekkel, gyárlátogatásokkal, ünnepségekkel, sport- és kulturális rendezvényekkel emlékezünk meg a kerület fennállásának és Budapest centenáriumának évfordulójáról. Több létesítményünket ekkor adjuk át. A Gubacsi úton szolgáltatókombinátot, a József Attila lakótelepen sporttelepet avatunk az évfordulón. Különösen a külső területek fejlesztésére fordítottunk nagyobb gondot az elmúlt pár év alatt, hiszen ezeknek a lakónegyedeknek teljes rekonstrukciójára csak az ötödik ötéves terv végén kerül sor.

Aki a sétát választja a kerület megismerésére, nem dönt rosszul. Van mit látni. Az Egyesített Tiszti Iskola impozáns épülete az Üllői út egyik legjelentősebb középülete. A Boráros tér a város egykori híres emberének, Boráros János főbírónak nevét viseli: Högyes Endre, a híres orvos sokáig a kerület lakója volt. Gárdonyi Géza itt diákoskodott. Bihari János cigányprimás muzsikája pedig még él az idősebbek emlékezetében.

A kérdés önként fölvetődik: miben különbözik ma a kerület lakóinak élete, s miben jelent többet, jobbat, szebbet, mint 27 évvel ezelőtt. Egy szóval nehéz választ adni. A Ferencváros munkáskerület ma is. És az marad, hiszen körülményei nem ebben változtak meg. Amiben viszont igen, azok a változások az egész főváros és az egész ország életében lezajlottak. Elég egyetlen utat megtenni a kerületben, hogy véleményünk alkothassunk a változásokról. A József Attila lakótelep nemcsak a IX. kerület büszke tulajdona, hanem az egész orszáé is. Az épülő észak-déli irányú metró, amely két év múlva végigszeli majd a kerületet, szintén mindenkié lesz, de a ferencvárosiak nem csak múltjukkal, hanem munkájukkal is jogot formáltak rá. Megérdemlik.

Békési István

Budapest „gyomra”

— Milyen szerepet tölt be a kerület Budapest életében?

— Túlzás nélkül állíthatjuk, hogy helye, jelentősége nem kisebb a többinél. Ferencváros még ma is Budapest »gyomra«. Az élelmiszer-készítés, -tárolás, -szállítás egyik bázisa volt és marad is, mert körülményei, adottságai az egész fővárosban a legjobbak. Itt működik az Országos Közegészségügyi és Járványügyi Hivatal, a Munkaegészségügyi Intézet, az Élelmizéstudományi Intézet is. Két kórházával, az István- és a László-kórházzal pedig a főváros egészségügyi ellátottságának egyik bázisa. A negyedik ötéves terv előre megszabta feladatainkat: a kommunális ellátottság, a lakosság életkörülményeinek javítása, amelyhez az új tanács törvény nemcsak jogkört biztosít, hanem konkrét feladatokat is szab.

A Ferencváros gyárváros. A Magyar Gyapjúfonó és Szövőgyár, a Gázkészülékek Gyára, a Budapesti Csokoládégyár, az Unikum Lítörgyár, a szalámiggyár, a tejipari vállalat stb. otthona. A Soroksári és a Maglódi úton az ország iparának nélkülözhetetlen és világhírű üzemai sorakoznak. Termelési értékük sok millió forinttal fejezhető csak ki. Árui, termékeik mindenhol eljutnak, és nemcsak az ország hírnevét, hanem vele a kerületét is öregbítik.

Amiről egyetlen sportrajongót sem kell tudatosítani, az a Ferencváros régi, híres sportélete. Legendák szólnak róla, és jobban, mint bármilyen írás. A zöld-fehér színek szurkolóinak régi álma, az újjáépített stadion pár év múlva már nem csupán álom lesz — mondták a kerület vezetői —, hanem

Somogyi Néplap